

Valtioneuvoston ajankohtaisselonteko ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta

Valtioneuvoston julkaisuja 2026:25

Valtioneuvoston ajankohtaisselonteko ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta

Valtioneuvosto Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Valtioneuvosto

Ulkoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for your own personal use.
Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-383-311-1

ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Valtioneuvoston ajankohtaiselonteko ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta

Valtioneuvoston julkaisuja 2026:25

Julkaisija Valtioneuvosto

Yhteisötekijä Ulkoministeriö

Kieli suomi

Sivumäärä 23

Tiivistelmä

Selonteko arvioi turvallisuusympäristön muutosten merkitystä Suomelle ja Euroopalle. Selonteko täydentää vuoden 2024 ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tehdään ennakoimattomassa ja nopeasti muuttuvassa ympäristössä. Transatlanttisen suhteen muutos alleviivaa eurooppalaisten vastuuta maanosansa turvallisuudesta. Venäjän aggressiivinen toiminta muodostaa pitkäkestoisen uhan. Sodalla Iranissa on laajakantoisia vaikutuksia, myös Eurooppaan. Maailmaa määrittävät yhä enemmän valta, voima ja kilpailu, usein sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän kustannuksella.

Toimintaympäristön epävarmuuksien voidaan odottaa jatkuvan, mutta Suomi on varautunut hyvin.

Suomi panostaa laajaan keinovalikoimaan, puolustukseen ja kriisinkestävyyteen. Suomi lähestyy transatlanttista suhdetta arvoista, intresseistä ja vahvuuksista käsin. Suomi rakentaa vahvempaa ja vaikuttavampaa EU:ta sekä eurooppalaisempaa Natoa. Suomi edistää kestäväää ja oikeudenmukaista rauhaa Ukrainaan sekä korostaa tarvetta Ukrainan pitkäaikaiselle tukemiselle ja Venäjän pitkäkestoiseen uhkaan vastaamiselle. Suomi kiinnittää huomiota riskienhallintaan ja kilpailukykyyn. Suomi puolustaa kansainvälistä oikeutta ja tukee monenvälistä järjestelmää. Suomi edistää arktisen alueen vakautta ja turvallisuutta. Pohjoismaiden sekä muiden kumppanien ja liittolaisten merkitys korostuu entisestään.

Asiasanat ulko- ja turvallisuuspolitiikka, multilateralismi, kansainväliset suhteet, ulkopoliittikka

ISBN PDF 978-952-383-311-1

ISSN PDF 2490-0966

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-311-1>

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristö	7
2.1	Eurooppa vaikeassa turvallisuustilanteessa	7
2.1.1	Venäjä pitkäkestoisena uhkana	7
2.1.2	Ukraina Euroopan turvallisuuden avainkysymyksenä	8
2.1.3	Sota Iranissa	10
2.2	Transatlanttinen toimintaympäristö murroksessa	11
2.2.1	Yhdysvaltojen muuttuvat prioriteetit	11
2.2.2	Kohti vahvempaa Euroopan unionia ja eurooppalaisempaa Natoa	13
2.2.3	Riskienhallintaa keskinäisriippuvuuksien aikakaudella	15
2.2.4	Pohjoismaisella yhteistyöllä entistä suurempi merkitys	16
2.2.5	Arktisen alueen vakaus ja turvallisuus tavoitteena	17
2.3	Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä ja kumppanuudet Suomen turvallisuuden kulmakivinä	18
2.3.1	Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä suurvaltapolitiikan paineiden alla	18
2.3.2	Monenvälinen yhteistyö murroksessa	18
2.3.3	Strategisia kumppanuuksia moninapaistuvassa maailmassa	19
2.3.4	Suomi vastuunkantajana	20
3	Johtopäätökset	22

1 Johdanto

Valtioneuvosto antoi 20.6.2024 eduskunnalle ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (VNS 3/2024 vp), jossa arvioidaan kattavasti ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä ja määritellään Suomen toiminnan tavoitteet ja painopisteet lähivuosille. Selonteko tiivistää sotilaallisesti liittoutuneen Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suunnan.

Selonteon valmistumisen jälkeen maailmanpoliittisessa tilanteessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Näistä merkittävimpiä ovat Yhdysvaltojen ulkopoliitikassa tapahtuneet muutokset, Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan ja sotaan liittyvien rauhanponnisteluiden tilanne, eskalaatio Lähi-idässä Yhdysvaltojen ja Israelin iskettyä Iraniin ja Iranin iskettyä useisiin alueen maihin sekä arktisen turvallisuuden nousu aiempaa vahvemmin kansainvälisen politiikan asialistalle. Maailmanjärjestystä määrittävät yhä enemmän valta ja voima sekä suurvaltojen välinen kilpailu. Jaettujen arvojen merkitystä koetellaan, välittömien intressien tavoittelu korostuu.

Transatlanttinen toimintaympäristö on murroksessa. Yhdysvalloissa kansallisia etuja edistetään uudella tavalla ja politiikkaa ohjaa aiempaa vahvemmin transaktionaalisuus, mihin liittolaisten on välttämätöntä vastata omien etujensa ja arvojensa mukaisesti. Yhdysvaltojen merkitys Suomelle kuitenkin säilyy.

Sotien ja konfliktien vaikutukset ovat globaaleja. Euroopan turvallisuusympäristö pysyy epävakana Venäjän jatkaessa hyökkäyssotaansa Ukrainassa. Lähi-idän eskaloitunut tilanne yhtäältä vaikuttaa talouteen ja turvallisuuteen myös Euroopassa ja toisaalta ohjaa globaalia huomiota pois päin Venäjän hyökkäyssodasta. Lisäksi sen geopoliittiset vaikutukset tulevat olemaan kauaskantoisia. Euroopan valtioiden vastuu maanosansa turvallisuudesta korostuu entisestään. Muuttuvassa tilanteessa Suomelle on yhä tärkeämpää puolustaa ja vahvistaa sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää.

Tässä ajankohtaiselonteossa kuvataan ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutosta ja sen vaikutuksia Suomeen sekä Suomen toimintamahdollisuuksia. Ajankohtaiselonteko täydentää vuonna 2024 annettua ulko- ja

turvallisuuspoliittista selontekoa. Kaikkia vuoden 2024 selonteossa käsiteltyjä teemoja ei ole sisällytetty osaksi tätä selontekoa, vaikka ne ovat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta keskeisiä.

Toimintaympäristön muuttumisesta huolimatta Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset tavoitteet pysyvät muuttumattomina ja niiden toteuttamista ohjaa arvopohjainen realismi. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein päämäärä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Toiminnan perustana ovat demokratia, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Toimintaympäristöön liittyy kasvavia epävarmuuksia, minkä voidaan odottaa jatkuvan myös tulevaisuudessa. Jännitteinen turvallisuustilanne heijastuu monin tavoin yhteiskuntaan. Suomi on kuitenkin varautunut epävarmuuden aikaan hyvin. Suomi on aktiivinen toimija ja vaikuttaja, joka pyrkii maksimoimaan vaikutusvaltansa ja muovaa toimintaympäristöä etujensa ja arvojensa mukaiseksi.

Ajankohtaiselontekoa on valmisteltu ulkoministerin johdolla yhteistyössä tasavallan presidentin kanslian, valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden kanssa. Tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta ovat antaneet työlle poliittisen ohjauksen. Vuoropuhelua on käyty myös eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kanssa. Kansalaisyhteiskuntaa on kuultu.

Eduskunta antaa ajankohtaiselontekoa koskevan kannanoton.

2 Ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristö

2.1 Eurooppa vaikeassa turvallisuustilanteessa

2.1.1 Venäjä pitkäkestoisena uhkana

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa harjoitetaan epävakaassa ja nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Merkittävin turvallisuustilannetta leimaava tekijä on Venäjän aggressiivinen ja imperialistinen toiminta sen pyrkiessä suurvalta-asemansa ja etupiirinsä palauttamiseen sekä alueensa laajentamiseen. Venäjä muodostaa pitkäkestoisen uhan euroatlanttiselle turvallisuudelle.

Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa, mutta sotilaalliseen voimankäyttöön tai sillä uhkaamiseen Suomea vastaan on varauduttava. Vaikka hyökkäyssota Ukrainassa jatkuu, Venäjä jatkaa asevoimiensa kehittämistä ja vahvistamista sotilaallisen voimansa kasvattamiseksi myös Suomen rajojen läheisyydessä. Merkittävämpi vahvistaminen käynnistyy, kun tilanne Ukrainassa sen mahdollistaa.

Venäjän laaja-alainen vaikuttaminen Euroopassa on lisääntynyt. Kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuneita kyber-, hybridi- ja sabotaasitoimia on havaittu laajasti Euroopassa. Toimet pyritään mitoittamaan siten, että ne ovat kiistettävissä tai vaikeasti yhdistettävissä valtiolliseen toimijaan. Vihamielisillä toimilla Venäjä pyrkii testaamaan Naton ja Euroopan unionin (EU) reagointikykyä ja yhtenäisyyttä, vaikuttamaan eurooppalaisten valtioiden päätöksentekoon, heikentämään tukea Ukrainalle sekä horjuttamaan kansalaisten turvallisuudentunnetta. Jännitteiden ja sotilaallisen läsnäolon lisääntyminen ja Venäjän vahingollinen käytös näkyvät yhä selvemmin myös Itämeren alueella. Itämeren turvallisuustilannetta heikentävät esimerkiksi jatkuva satelliittipaikannushäirintä, ilmatilaloukkaukset sekä varjolaivastoon liittyvät riskit. Venäjä hyödyntää ydinpelotettaan entistä häikäilemättömämmin strategisessa viestinnässä omien tavoitteidensa edistämiseksi.

Vahva kansallinen puolustuskyky osana Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta muodostaa Suomen turvallisuuden perustan. Suomi varautuu erilaisiin kehityskulkuihin kansallisesti ja osana Natoa ja EU:ta. Suomi edistää yhteiskunnan kriisinkestävyttä perustuen turvallisuuden tarkastelemiseen laajasta näkökulmasta.

Niin diplomatialla kuin tiedustelullakin on entistä suurempi merkitys yhtenäisen tilanneymmärryksen ja ennakoivan ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon kannalta.

2.1.2 Ukraina Euroopan turvallisuuden avainkysymyksenä

Venäjän täysimittainen hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on kestänyt yli neljä vuotta. Rauhanpyrkimykset ovat tiivistyneet erityisesti Yhdysvaltojen aktiivisuuden seurauksena. Yhdysvallat on pyrkinyt toimimaan välittäjänä tulitauon aikaansaamiseksi ja sodan päättämiseksi. Suomi korostaa, että hyökkäyksen kohteena oleva Ukraina päättää itse, millaisen ratkaisun se on osaltaan valmis hyväksymään. Euroopan turvallisuusjärjestystä laajemmin koskevista asioista ei voida sopia Euroopan ohi. Euroopan on tärkeää varautua turvallisuusjärjestystä koskevaan keskusteluun muodostamalla vahva yhtenäinen näkemys. Suomi toimii osaltaan kestävän ja oikeudenmukaisen rauhan saavuttamiseksi yhdessä kumppaniensa ja liittolaistensa kanssa erityisesti EU:n, Naton, Ukrainaa tukevien maiden halukkaiden koalition ja erilaisten pienryhmien kautta.

Ukrainan selviäminen on koko Euroopalle merkittävä turvallisuuspoliittinen intressi, ja Suomi peräänkuuluttaa tasaisempaa taakanjakoa Ukrainaa tukevien valtioiden kesken. Poliittisen tuen ohella Ukraina tarvitsee sotilaallista, taloudellista, humanitaarista, teknistä ja muuta materiaalitukea puolustuskykynsä ja neuvotteluasemansa vahvistamiseksi. Suomi kuuluu suhteellisesti laskettuna Ukrainan suurimpiin tukijoihin yhdessä muiden Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa. Suurin osa Suomen tuesta on sotilaallista materiaali- ja koulutustukea, mutta Ukrainasta on nopeasti tullut myös Suomen ylivoimaisesti suurin kehitysyhteistyön kumppanimaa sekä humanitaarisen ja siviilimateriaaliavun kohdema.

Ukraina on valinnut eurooppalaisen ja transatlanttisen tulevaisuuden ja ilmaissut tahtonsa liittyä EU:n ja Naton jäseneksi, mitä Suomi tukee. Ukraina on sitoutunut EU-polkuunsa ja hyökkäyssodan aikanakin edistynyt EU-jäsenyyden edellyttämien konkreettisten uudistusten toteuttamisessa. Ukrainan on edelleen tärkeää edetä oikeusvaltion ja demokraattisten instituutioiden vahvistamisessa, korruptionvastaisessa työssä sekä sisäisen turvallisuuden sektorin ja julkisen hallinnon uudistuksissa. Reformien jatkaminen ja toimeenpano on välttämätöntä ja ennen kaikkea ukrainalaisten omien etujen mukaista. Se vahvistaa itsessään niin Ukrainan kuin koko Euroopan turvallisuutta ja vakautta. Suomi pitää Ukrainan integroitumista länteen turvallisuuspoliittisesti keskeisenä tekijänä kestäväälle rauhalle.

Suomi varautuu siihen, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa saattaa jatkua vielä pitkään tai saada uusia muotoja. Venäjä pitää kiinni maksimalistisista tavoitteistaan ja käy kulutussotaa sotataloutensa turvin. Venäjä ei ole osoittanut todellista halukkuutta rauhaan. Suomi korostaa tarvetta jatkaa tukea Ukrainalle sekä lisätä painetta Venäjää kohtaan erityisesti pakotteiden ja tullien muodossa. Pakotteilla heikennetään Venäjän taloutta ja rajoitetaan Venäjän kykyä kehittää ja rakentaa sotilaallista voimaansa. On myös tärkeää vahvistaa yhteisiä keinoja puuttua Venäjän varjolaivastoon Venäjän energiatulojen pienentämiseksi ja varjolaivaston aiheuttamien merkittävien riskien torjumiseksi.

Venäjän luomaan pitkäkestoiseen uhkaan on varauduttava, vaikka sota Ukrainassa päättyisikin. Tätä on tärkeää pitää esillä myös liittolaisten ja kumppaneiden suuntaan. Taistelujen päättymisen tai taukoaminen ei takaa Euroopan kannalta jännitteisen tilanteen päättymistä eikä poista Venäjän pitkäaikaisia suurvaltataivoitteita tai pyrkimyksiä kiistää Ukrainan suvereniteetti. Suomen ja Euroopan turvallisuusintressien kannalta huono rauhansopimus lisäisi epävarmuutta, koettelisi lännen yhtenäisyyttä ja vaatisi myös Suomelta erityistä varautumista. Taistelujen lakkaaminen mahdollistaisi Venäjälle uudelleenvarustautumisen, joten paineen luomista Venäjän sotataloutta kohtaan on jatkettava. Siinäkin tapauksessa, että rauhanneuvottelujen tuloksena päädyttäisiin harkitsemaan joidenkin pakotteiden purkamista, tarvitaan hallittua ja asteittaista lähestymistapaa.

Venäjän pyrkimykset eivät rajoitu Ukrainaan, vaan se tähtää koko Euroopan turvallisuusjärjestyksen muuttamiseen. Vakautta edistävää vuoropuhelua voidaan käydä vasta sodan päättymisen jälkeen. Naton pelotteen ja puolustuksen kehittämisestä päättää vain liittokunta itse. Mahdollisen rauhan kestävyys edellyttää Euroopalta ja koko liittokunnalta pitkäkestoista panostusta pelotteeseen. Ukrainan asevoimat ovat erityisen keskeisessä asemassa pelotteen luomisessa ja tuottavat turvallisuutta koko Euroopalle. Suomi painottaa tarvetta Ukrainan tukemiselle myös mahdollisen tulitauon tai rauhansopimuksen jälkeen. Ukraina tarvitsee lisäksi vahvaa puolustusteollista kykyä nopeuttaakseen varustautumistaan. Tässä keskeisessä osassa on Euroopan puolustusteollisen kyvykkyyden vahvistaminen sekä ukrainalaisen puolustusteollisuuden integroituminen ja syvenevä yhteistyö EU:n puolustusteollisuuden kanssa.

Jos hyökkäyssodan aloittaja hyötyisi hyökkäyksestään, se muodostaisi vaarallisen ennakkotapauksen ja voisi rohkaista laittomaan voimankäyttöön myös muualla maailmassa. Kansainvälisen oikeuden keskeisiin määräyksiin kuuluu, ettei aseellisella voimankäytöllä voi hankkia valtioalueita. Suomi korostaa valtioiden vastuuta kansainvälisen oikeuden loukkauksista ja siihen liittyvää

korvausvelvollisuutta niistä aiheutuvista vahingoista. Suomi on ollut mukana perustamassa hyökkäysrikosta käsittelevää erityistuomioistuinta sekä kansainvälistä vaadekomissiota Euroopan neuvoston yhteyteen. Venäjä on hyökkäyssotansa yhteydessä valtiona syyllistynyt systemaattisiin ja vakaviin humanitaarisen oikeuden loukkauksiin, joihin liittyy myös yksilöiden rikosoikeudellinen vastuu. Useita hankkeita on käynnistetty Venäjän ja sen edustajien saamiseksi vastuuseen.

Suomi hyödyntää Ukrainasta saatavia sotilaallisia oppeja sekä kokemuksia yhteiskunnan kriisinkestävytydestä poikkeusoloissa. Suomi huomioi myös sotilaallista koulutusta ja taistelukokemusta Venäjän hyökkäyssodassa saaneisiin henkilöihin sekä muun muassa järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja aseiden leviämiseen liittyvät riskit sisäiselle turvallisuudelle.

Venäjä on pysynyt hyökkäyssotansa aikana pitkälti lännen eristämänä ja laaja-alaisen pakotteiden kohteena. Eurooppalaisten ja muiden läntisten kumppanien yhtenäisyys Venäjän eristämisessä on joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta pitänyt, ja EU on kyennyt vastaamaan Venäjän toimintaan. Suomi tarkastelee Venäjä-yhteyksien tulevaisuutta, myös yhdessä kumppaniensa kanssa. Jossakin vaiheessa tulee tarkastella poliittisen tason yhteyksien avaamisen tarvetta. Paluuta vanhaan kahdenväliseen suhteeseen ei kuitenkaan ole. Venäjän sisäisen kehityksen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan proaktiivinen seuraaminen edellyttää jatkossakin riittävää Venäjä-osaamista niin Suomessa kuin Euroopassa.

Maailmanlaajuisesti Venäjällä on edelleen kumppaneita. Toisaalta Venäjä ei ole enää kyennyt tarjoamaan aiempaa tukeaan sille läheisille hallinnoille Syyriassa, Venezuelassa ja Iranissa. Kiina tukee Venäjää poliittisin, taloudellisin, teknologisin ja logistisin keinoin ja mahdollistaa osaltaan Venäjän hyökkäyssotaa osana suurvaltastrategisia tavoitteitaan, mutta suhde on muuttunut entistä epätasapainoisemmaksi Kiinan ollessa valtioista huomattavasti vahvempi.

2.1.3 Sota Iranissa

Iranin ja laajemmin Lähi-idän tilanne eskaloitui nopeasti Yhdysvaltojen ja Israelin iskettyä sotilaallisesti Iraniin ja Iranin aloitettua iskut useisiin alueen maihin ja suljettua Hormuzinsalmen liikenteeltä. Iran on tehnyt laajoja iskuja Israeliin ja kohdistanut sotilaallisia toimia heti sodan alusta myös esimerkiksi Persianlahden maihin, joista osa pyrki toimimaan välittäjinä ennen eskalaatiota. Sotatoimia on nähty laajemminkin Lähi-idässä.

Sota on luonut pitkäaikaista ja kauaskantoista epävarmuutta. Se on vaikuttanut laajasti koko kansainväliseen järjestelmään ja koskettaa myös Eurooppaa osin vaikeasti ennakoitavilla tavoilla, erityisesti talouden mutta myös turvallisuuden osalta. Sota on vienyt globaalia huomiota Venäjän hyökkäyssodalta Ukrainaa vastaan, tuonut Venäjälle taloudellista hyötyä öljyn hinnan nousun myötä, sitonut liittolaistemme voimavaroja ja uhannut heikentää panostuksia Venäjän muodostamaan pitkäkestoiseen uhkaan vastaamiseksi. Energian hinnan nousu on vaikuttanut maailmantalouteen liikenne- ja logistiikkakustannusten sekä yleisen inflaatiopaineen kautta. Kriisin vaikutukset ovat näkyneet globaalisti myös kaupassa ja toimitusketjuissa, rahoitusmarkkinoilla sekä ruokaturvassa. Merenkulun vapaus on turvattava kansainvälisen kaupan, energian saatavuuden ja globaalin turvallisuuden ylläpitämiseksi. Tilanteen jatkuessa Euroopan on syytä muiden kysymysten ohella huomioida kasvava terrorismin uhka sekä mahdolliset muuttoliikepainet.

Suomi käy keskusteluita alueen maiden kanssa, koordinoi politiikkaansa tiiviisti kumppaniensa ja liittolaistensa kanssa ja korostaa, että kestävät ratkaisut löytyvät diplomatian, neuvottelujen ja kansainvälisen oikeuden kautta. Siviilejä ja siviili-infrastruktuuria tulee suojella kaikissa tilanteissa.

2.2 Transatlanttinen toimintaympäristö murroksessa

2.2.1 Yhdysvaltojen muuttuvat prioriteetit

Yhdysvallat on Euroopan turvallisuuden kannalta keskeinen liittolainen, ja liittolaisuus rakentuu pitkäaikaisen ja moniulotteisen kumppanuuden pohjalle. Monella alalla Suomen yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on läheisempää kuin koskaan. Suomen tavoitteena on edelleen jatkaa pitkäjänteisesti Suomen ja Euroopan ulko- ja turvallisuuspoliittisia sekä taloudellisia etuja edistävän yhteistyön vahvistamista.

Poliittinen muutos Yhdysvalloissa asettaa kuitenkin liittolaiset ja kumppanit uuteen tilanteeseen. Transatlanttisessa toimintaympäristössä korostuvat nyt ennakoimattomuus, nopeat muutokset ja koventunut retoriikka. Yhdysvaltojen nykyhallinnon politiikka on vauhdittanut pidemmän aikavälin kehitystä, jossa Eurooppa ja transatlanttisten suhteiden vahvistaminen eivät kuulu Yhdysvaltojen tärkeimpiin painotuksiin. Amerikka ensin -lähestymistavassa korostuvat transaktionaalisuus ja kansallisten etujen edistäminen muun muassa taloudellisen protektionismin muodossa, eikä läheisimmilläkään liittolaisilla ole välttämättä erityisasemaa, kuten on nähty Yhdysvaltojen Grönlantiin liittyvien vaatimusten

osalta. Yhdysvallat osoittaa myös aiempaa suurempaa valmiutta sotilaalliseen voimankäyttöön. Lisäksi nykyhallinto on osoittanut halunsa ottaa kantaa Euroopan valtioiden sisäpolitiikkaan. Henkilösuhteiden merkitys valtioiden välisten suhteiden kannalta on noussut uudelle tasolle.

Nykyisen hallinnon julkaisemien kansallisten turvallisuus- ja puolustusstrategioiden mukaan Yhdysvaltojen painopiste on kotimaan turvallisuudessa ja läntisellä pallonpuoliskolla. Samalla indopasifinen alue korostuu. Eurooppa seuraa tärkeysjärjestyksessä vasta näiden jälkeen. Yhdysvallat painottaa eurooppalaisten valtioiden ensisijaista vastuuta maanosansa turvallisuudesta erityisesti konventionaalisen puolustuksen osalta, mikä on myös Suomen pitkäaikainen tavoite. Yhdysvalloilta kuultuna viesti ei ole uusi, mutta näyttäytyy vallitsevassa turvallisuusympäristössä erityisen painavana. Yhdysvallat ei ole vetäytymässä Euroopasta, vaan se on ilmaissut antavansa jatkossakin Euroopalle rajatumpaa mutta kriittistä tukea ja pysyvänsä sitoutuneena Naton laajennettuun ydinpelotteeseen.

Monet viimeaikaisista kehityskuluista heijastelevat pidemmän aikavälin murrosta. Yhdysvallat arvioi liittolaisiaan näiden tuottaman hyödyn näkökulmasta. Tämä korostaa tarvetta perustella liittolaisuhteiden sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen ja taloudellisen yhteistyön hyötyjä Yhdysvalloille, panostaa Suomen ja Euroopan omiin vahvuuksiin sekä punnita tarkasti Suomen ja Euroopan kokonaisintressejä. Suomi tuo Yhdysvaltojen suuntaan esiin luotettavuuttaan liittolaisena, vahvaa puolustuskykyään ja sitoutumistaan puolustusmenojen kasvattamiseen, arktista osaamistaan ja sijaintiaan, teknologiaosaamistaan sekä toimivaa kaupallistaloudellista yhteistyötä. Kahdenvälinen suhde on läheinen sekä poliittisen tason yhteydet ja vuoropuhelu tiiviimpiä kuin koskaan. Suomen ja Yhdysvaltojen puolustusyhteistyötä on rakennettu pitkäjänteisesti ja se perustuu yhteisiin intresseihin ja kahdenvälisiin sopimuksiin. Puolustuspoliittinen, sotilaallinen, puolustusmateriaali- ja puolustusteollinen yhteistyö on läheistä. Merkittävät puolustushankinnat Yhdysvalloista luovat molemminpuolista hyötyä ja tiivistävät osaltaan yhteistyötä. Suomi jatkaa etujensa mukaista yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa laaja-alaisesti niin liitto- kuin osavaltiotasoilla. Suomen hyvät suhteet Yhdysvaltoihin mahdollistavat rakentavat keskustelut myös asioista, joissa näkemykset eroavat.

Kahdenvälisissä aloitteissa ja yhteistyössä arvioidaan Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiset sekä kaupallis- ja teollisuuspoliittiset kokonaisintressit samoin kuin vaikutukset EU:n tavoitteisiin, yhtenäisyyteen ja toimintakykyyn. Pohjoismainen yhteistyö on transatlanttisessa suhteessakin keskeistä. Yhteistyötä tehdään myös esimerkiksi kolmikantaisen ICE Pact -jäänmurtaja-aloitteen pohjalta Suomen, Yhdysvaltojen ja Kanadan välillä.

2.2.2 Kohti vahvempaa Euroopan unionia ja eurooppalaisempaa Natoa

Suomen pitkäaikainen tavoite on ollut, että eurooppalaiset valtiot kantavat suurempaa vastuuta maanosan turvallisuudesta, ja aihe on vahvasti esillä niin Natossa kuin EU:ssa. Naton Haagin-huippukokouksessa kesällä 2025 sitouduttiin puolustusmenojen nostamiseen viiteen prosenttiin bruttokansantuotteesta (3,5 prosenttia puolustusmenoihin ja 1,5 prosenttia laajemmin puolustusta ja turvallisuutta tukeviin menoihin) vuoteen 2035 mennessä. Suomen ja Euroopan turvallisuuden kannalta on keskeistä, että sitoumukset johtavat todelliseen puolustuskyvyn nostoon kaikissa jäsenmaissa, myös erilaisten suhdanteiden ja poliittisten painotusten ylitse. Suurilla eurooppalaisilla valtioilla on jatkossa entistä suurempi rooli Euroopan puolustuskyvyn toimeenpanossa. Suomi vahvistaa myös kahdenvälistä ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötään niiden kanssa. On todennäköistä, että Eurooppaa puolustetaan jatkossakin ensisijaisesti sen itäisellä reunustalla.

Vastuunkannossa ei ole kyse vain rahoitusosuuksista, vaan laadullisesta panostuksesta. Euroopan roolin vahvistumisen tulee edistää Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta. Eurooppalaiset valtiot ottavat vahvemman roolin maanosamme konventionaalisessa puolustuksessa. Tämä tapahtuu asteittain ja vaatii pitkäjänteisyyttä Atlantin molemmiin puolin. Keskeistä on vahvistaa eurooppalaisten valtioiden suorituskykyä ja puolustusteollisuutta. Euroopan valtioiden vahvempi vastuunkanto ei tarkoita, etteikö Yhdysvalloilla olisi jatkossakin merkittävä rooli transatlanttisessa turvallisuudessa. Yhdysvaltojen sitoutuminen puolustuksen järjestelyihin Euroopassa sekä kahdenvälisesti että Naton kautta säilyy tärkeänä.

Suomi rakentaa aktiivisesti eurooppalaisempaa Natoa ja vahvistaa osaltaan Naton pelotetta ja puolustusta. Samalla Suomen tavoitteena on jatkossakin sitouttaa Yhdysvallat Euroopan turvallisuuteen. Suomen oma puolustus on vahva, ja Suomen Nato-integraatio on edennyt nopeasti ja suunnitelmien mukaisesti. Suomi edistää suomalaisen puolustus- ja teknologiaosaamisen kaupallista hyödyntämistä Natossa.

Naton pelote koostuu tavanomaisista joukoista ja suorituskyvyistä, ohjuspuolustuksesta ja ydinaseista. Naton ydinpelote perustuu keskeisesti Yhdysvaltojen ydinaseisiin, mukaan lukien maan Eurooppaan sijoitetut ydinaseet. Sitä täydentävät ja vahvistavat Iso-Britannian ja Ranskan itsenäiset strategiset ydinasejoukot. Naton ydinpelotteen perimmäinen tarkoitus on rauhan säilyttäminen, painostuksen estäminen ja pelotteen muodostaminen aggressiota vastaan. Nato on sitoutunut asevalvontaan, aseriisuntaan ja aseiden leviämisen estämiseen, mutta niin kauan kuin ydinaseita on olemassa, se pysyy ydinaseliihtona.

Suomi on täysimääräisesti sitoutunut Naton yhteiseen pelotteeseen ja puolustukseen sekä osallistuu Naton ydinpelotetta koskevaan työhön. Suomi ei aio sijoittaa alueelleen ydinaseita rauhan aikana. Suomi on sitoutunut ydinsulkusopimukseen (NPT) ja muihin kansainvälisiin velvoitteisiinsa, eikä Suomesta siten tule ydinasevaltiota. Pidämme tärkeänä tiivistä vuoropuhelua ydinasepolitiikasta läheisten liittolaistemme kanssa. Suomi on valmis tarkastelemaan uusia yhteistyömuotoja. Suomi muodostaa itsenäisesti kantansa kaikkiin ydinpelotetta koskeviin kysymyksiin.

Suomi hyödyntää sekä kahdenvälisiä yhteyksiä että pienryhmäjärjestelyjä turvallisuutensa vahvistamiseksi. Suomi vaikuttaa aktiivisesti erilaisissa ryhmissä, kuten Iso-Britannian johtamassa *Joint Expeditionary Force* -puolustusyhteistyökehyksessä (JEF) ja Ukrainaa tukevien maiden halukkaiden koalitiossa. Suomi vahvistaa johdonmukaisesti kahdenvälistä yhteistyötään merkittävien liittolaisten, kuten Saksan, Ranskan, Iso-Britannian, Puolan ja Kanadan kanssa. Naton ulkopuolella tärkeitä kumppaneita ovat erityisesti Australia, Etelä-Korea ja Japani, jotka korostuvat indopasifisen alueen merkityksen kasvaessa.

EU on Suomen tärkein arvo- ja turvallisuusyhteisö sekä keskeisin ulkopoliittinen vaikutuskanava ja poliittinen ja taloudellinen viitekehys. EU:n ja Naton roolit täydentävät toisiaan. Suomen tavoitteena on Naton ja EU:n välisen yhteistyön tiivistyminen. EU:ssa on otettu merkittäviä askeleita puolustuksen, turvallisuuden ja yhteiskunnan varautumisen aloilla Natoakin hyödyttävällä tavalla. Nykyisen komission kaudella EU:ssa on merkittävästi edistetty ja viety toimeenpanoon turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvää työtä muun muassa puolustusvalmiuden ja puolustusteollisuuden osalta. Yhteistoimintakyvyn, puolustusvalmiuden, puolustuksellisen kyvyn, puolustuksen kriisinkestävyyden ja kokonaisturvallisuuden mukaisen varautumisen sekä sisäisen turvallisuuden kehittämiseen edelleen vaaditaan kansallisten puolustusmenositoumusten toimeenpanoa ja EU:n rahoitusvälineitä. Myös Nato-liittolaisena Suomi korostaa EU:n keskinäisen avunannon (SEU 42 artiklan 7 kohta) ja yhteisvastuun (SEUT 222 artikla) merkitystä.

Suomi toimii EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön syventämiseksi ja myös unionin kehittämiseksi globaalisti vahvemmassi toimijaksi. EU:n tulee toimia vahvemmin ja strategisemmin arvojen ja etujensa edistämiseksi muuttuneessa geopoliittisessa ympäristössä. EU:n kaikissa toimissa pyritään vahvistamaan sekä turvallisuutta että taloutta. EU:lla on myös monia niistä välineistä, joihin nykymaailmassa liittyy paljon tosiasiallista ei-sotilaallista valtaa, kuten kauppapolitiikka, sääntely ja pakotteet, ja tärkeä rooli laajan turvallisuuden teemoissa sekä alueellisesti että temaattisesti. Maailman moninapaistuminen tarjoaa EU:lle mahdollisuuksia osoittaa johtajuutta.

EU:n vaikuttavuuteen liittyy myös laajentumispolitiikka, joka on tärkeä väline unionin vahvistamiseksi globaalien muutosten aikana. Ukrainassa, Moldovassa ja Länsi-Balkanilla EU pyrkii vauhdittamaan tarvittavia uudistuksia. Suomi edistää jäsenyyskriteereihin perustuvan ja uskottavan laajentumispolitiikan toimeenpanoa painottaen laajentumisen geopolittista merkitystä sekä demokraattisten instituutioiden ja oikeusvaltiouudistusten tärkeyttä.

EU:lla on sisäisiä haasteita. Erityisesti EU:n yhtenäisyys ulkopoliittisissa kysymyksissä on koetuksella, mutta EU on kuitenkin osoittanut kykyä tarvittaessa tehdä päätöksiä vaikeissakin kysymyksissä. EU:n toimintakyky on merkittävä osa yhteistä vaikutusvaltaamme ja turvallisuuttamme. Suomi pyrkii omalta osaltaan vahvistamaan EU:n ulkopoliittista toimintakykyä. Suomi toimii aktiivisesti demokratian edistämiseksi ja puolustamiseksi unionissa ja sen naapurustossa korostaen demokratian tärkeyttä turvallisuuden peruskivenä.

2.2.3 Riskienhallintaa keskinäisriippuvuuksien aikakaudella

Globaalin politiikan muutokset ja geostrateginen kilpailu heijastuvat voimakkaasti talouteen. Kauppa, teknologia ja turvallisuus kytkeytyvät yhä tiiviimmin toisiinsa, ja ennakoimattomuus lisääntyy. Tämä alleviivaa tarvetta vahvalle ja vaikuttavalle EU:lle.

Monenvälistä järjestelmää haastaa yhä useampien valtioiden turvautuminen yksipuolisiin toimiin. Yhdysvallat painottaa ulkopoliittikkansa keinovalikoimassa tulleja ja muita kauppapolitiikan välineitä, joilla se pyrkii vähentämään tavara-kaupan alijäämää, vahvistamaan teollista tuotantoa Yhdysvalloissa sekä hillitsemään Kiinan vaikutusvallan kasvua. Yhdysvallat käyttää tullinkorotuksia ja niiden uhkaa omien intressiensä edistämiseen myös suhteessa perinteisiin liittolaisiin, kuten EU:hun ja sen jäsenvaltioihin. Kiina on vastaavasti hyödyntänyt vientivalvonnan keinoja oman neuvotteluasemansa vahvistamiseksi ja osoittanut valmiutta käyttää sitä länsimaita vastaan esimerkiksi kriittisten mineraalien osalta.

Toimintaympäristöön vaikuttaa myös teknologinen kilpailu. Kriittisten teknologioiden ja raaka-aineiden hallinta nivoutuu aiempaa selvemmin globaaliin vaikutusvaltaan, kilpailukykyyn ja strategiseen asemaan sekä omien arvojen ja turvallisuusintressien suojaamiseen. Sekä Kiina että Yhdysvallat panostavat voimakkaasti teknologiseen kehitykseen ja omavaraisuuteen. Vaikka EU:ssakin tehdään panostuksia, on uhkina nähtävissä Suomen ja Euroopan jääminen jälkeen Kiinasta ja Yhdysvalloista sekä riippuvuuksien kasvaminen.

Kun keskinäiset riippuvuudet kasvavat ja vaikuttavat kansainvälisten suhteiden kehitykseen, korostuu tarve sekä riskienhallinnalle että kilpailukyyn vahvistamiselle. Suomenkin on varauduttava painostamisen kohteeksi joutumiseen. Tämä edellyttää haitallisten riippuvuuksien vähentämistä, toimitusketjujen hajauttamista ja omien vahvuusalueiden kehittämistä niin kansallisesti kuin EU:n tasolla ja erilaisten kumppanuuksien kautta. Avoimena vientitaloutena sekä teknologisesti kilpailukykyisenä ja luotettavana maana Suomella on hyvät lähtökohdat monipuolistaa ja tiivistää talous- ja teknologiakumppanuuksiaan. Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa korostuu.

EU:ssa Suomi edistää panostuksia strategiseen kilpailukykyyn, kauppasuhteiden kehittämiseen ja taloudelliseen turvallisuuteen. EU:n tulee kyetä vastaamaan taloudellisten riippuvuusuhasteiden välineellistämiseen, taloudelliseen pakottamiseen ja muihin vakaviin taloudellisen turvallisuuden uhkiin. EU:n tulee vähentää ja hallita turvallisuuteen ja kilpailukykyyn vaikuttavia haavoittuvuuksia. Tärkeää on tunnistaa omat taloudelliset vahvuudet ja käänteisriippuvuudet suhteessa keskeisiin kilpailijoihin sekä panostaa teknologiseen kilpailukykyyn, lähtökohtaisesti markkinaehtoisia ratkaisuja hyödyntäen. Muun muassa informaatioympäristöön liittyy haitallisia riippuvuuksia, joita tulee pyrkiä vähentämään ja niihin liittyviä riskejä hallitsemaan. EU:n kansalaisten pitäminen mukana talouden ja teknologian murroksessa on myös turvallisuuskysymys.

Yhteistyö kolmansien maiden kanssa ja monenvälisesti on tärkeä väline riskien hajauttamiseen. EU:n viimeaikaiset kauppasopimukset ja turvallisuus- ja puolustuskumppanuussopimukset ovat EU:lle tässä merkittävä edistysaskel.

2.2.4 Pohjoismaisella yhteistyöllä entistä suurempi merkitys

Venäjän jatkama vihamielinen toiminta, transatlanttisen toimintaympäristön murros ja tarve riskien hajauttamiselle alleviivaavat tarvetta panostaa liittolaisuuksiin ja erilaisiin kumppanuuksiin, jotka täydentävät toisiaan. Pohjoismaat ovat aiempaakin selvemmin Suomen kaikkein läheisimpiä yhteistyökumppaneita. Pohjoismainen yhteistyö on tiivistynyt merkittävästi ja siihen suhtaudutaan prioriteettina kaikissa Pohjoismaissa. Yhteistyön edistymistä on nähty muun muassa puolustuksen, kokonaisturvallisuuden, liikenteen ja infrastruktuurin sekä arktisen alueen osalta. Pohjoismaat ovat tavoitteensa mukaisesti kehittymässä maailman parhaiten integroituneeksi alueeksi, mikä on entistäkin tärkeämpää maiden kuuluessa nyt samaan puolustusliittoon. Pohjoismainen ulottuvuus painottuu myös vastattaessa esimerkiksi teknologisiin riippuvuuksiin.

Ruotsi on Suomen läheisin yksittäinen kumppani. Hallitusten yhteiskokous syksyllä 2024 konkretisoi kahdenvälistä yhteistyötä monella alalla. Suomen ja Ruotsin liittyminen Natoon on tuonut yhteistyöhön uuden ulottuvuuden, ja Ruotsin toimiminen Naton eteentyönnetyn maavoimajoukon (*Forward Land Forces, FLF*) kehysvaltiona Pohjois-Suomessa konkretisoi entisestään syventynyttä suhdetta.

Nato-liittolaisuus, varautumisen nopea kehitys EU:n uutena politiikka-alana sekä Itämeren alueen ajankohtaiset turvallisuuskysymykset ovat tiivistäneet erityisesti Pohjoismaiden ja Baltian maiden (NB8) yhteistyötä ja lähentäneet suhteitamme myös muihin Itämeren alueen liittolaisiin eli Saksaan ja Puolaan.

2.2.5 Arktisen alueen vakaus ja turvallisuus tavoitteena

Suomelle arktinen alue on keskeinen osa toimintaympäristöämme. Suomi korostaa arktisen alueen laajaa kokonaisuutta, jossa huomioidaan myös alueen yhteys Itämereen sekä arktisten maa-alueiden merkitys. Ulkoministerin linjaus Suomen arktisesta ulko- ja turvallisuuspolitiikasta (Ulkoministeriön julkaisuja 2025:7) nostaa esiin turvallisuuskysymysten rinnalla Suomen kokonaisvaltaisia tavoitteita arktisella alueella.

Yhä useammat valtiot ovat havahtuneet alueen merkitykseen ja halunneet lisätä läsnäoloaan siellä. Arktinen alue liittyy erottamattomasti niin Euroopan turvallisuuteen kuin transatlanttisen alueen yhtenäisyyteen. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien myötä arktinen alue ja Itämeri muodostavat yhtenäisen geostrategisen alueen. Suomi edistää yhdessä kumppaneidensa ja liittolaistensa kanssa arktisen alueen vakautta ja turvallisuutta sekä korostaa kansainvälisen oikeuden kunnioittamisen tärkeyttä. Suomi toimii aktiivisesti yhdessä Naton arktisten maiden eli Pohjoismaiden, Kanadan ja Yhdysvaltojen kanssa sen varmistamiseksi, että Natolla on arktisella alueella vahva pelote ja puolustus erityisesti Venäjän muodostamaan uhkaan vastaamiseksi. EU:n työ arktisen alueen vakauden, turvallisuuden ja kestävä kehityksen vahvistamiseksi on Suomelle tärkeää, ja Suomi edistää EU:n arktista politiikkaa. Samoin pohjoismaisen yhteistyön arvo nousee vahvasti esiin.

2.3 Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä ja kumppanuudet Suomen turvallisuuden kulmakivinä

2.3.1 Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä suurvaltapolitiikan paineiden alla

Suomen turvallisuus ja hyvinvointi edellyttävät toimivaa sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja monenvälistä yhteistyötä. On Suomen kannalta olennaista, että maailmanjärjestys perustuu yhteisiin sääntöihin, ei vahvimman oikeuteen. Suomi puolustaa kansainvälisen oikeuden noudattamista.

Toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvaltojen johdolla rakennettu sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä on suuren paineen alla. Osa Yhdistyneiden kansakuntien (YK) turvallisuusneuvoston pysyvistä jäsenistä on osoittanut syvää piittaamattomuutta YK:n peruskirjaa kohtaan. Monenvälistä yhteistyötä koettelee osaltaan siirtymä aiempaa lyhytjänteisempään kansainväliseen politiikkaan, jota ohjaa verhoamaton hyötyjen vaihto. Tämä heijastuu kielteisesti kansainvälisen yhteisön kykyyn löytää vastauksia suuriin globaaleihin kysymyksiin.

Kansainvälistä oikeutta loukataan entistä räikeämmin, mutta siihen myös vedotaan aiempaa enemmän. Samalla nykyaikainen yhteiskunta on aiempaa riippuvaisempi kansainvälisistä säännöistä, jotka luovat edellytykset esimerkiksi kaupankäynnille, liikenteelle, tiedonkululle ja muulle vuorovaikutukselle valtioiden välillä. Vakavat kansainvälisen oikeuden loukkaukset konflikteissa ovat testanneet kansainvälisten instituutioiden uskottavuutta, mutta vaikka osa valtioista rikkoisi velvoitteitaan, se ei tee sääntöihin perustuvan järjestelmän merkitystä tyhjäksi. Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä ei ole koskaan ollut täydellinen, mutta se on silti ylivoimaisesti parempi vaihtoehto kuin maailma ilman sääntöjä. Järjestelmä on elintärkeä erityisesti pienille ja keskisuurille valtioille, mutta koko kansainvälinen yhteisö on hyötynyt sen tuomasta vakaudesta ja ennustettavuudesta. Valtaosa maailman valtioista on tämän järjestelmän vahvoja tukijoita.

2.3.2 Monenvälinen yhteistyö murroksessa

Monenväliseen yhteistyöhön ja erityisesti YK:hon kohdistuu huomattavia reformi- ja säästöpaineita. YK:n toimintakykyä haastavat suuret rahoitusleikkaukset, ja erityisesti kehitys- ja humanitaarisen avun järjestöt ovat joutuneet leikkaamaan toimintojaan ja henkilöstöään rajusti. Kasvavia paineita näkyy ihmisoikeus- ja ilmastopolitiikassa sekä naisten ja tyttöjen oikeuksia koskevissa kysymyksissä. Yhdysvallat on vetäytynyt lukuisista kansainvälisistä järjestöistä ja sopimuksista,

ja se hyödyntää monenvälistä yhteistyötä etujensa edistämiseen valikoivammin. Monenvälinen järjestelmä ei ole kuitenkaan paineen alla ensimmäistä kertaa. YK on historiansa aikana käynyt läpi monenlaisia kriisejä osoittaen sopeutumiskykyä. Suuri enemmistö jäsenmaista seisoo vankasti järjestelmän tukena.

Toimintaympäristön muutos tarjoaa kaivatun mahdollisuuden kansainvälisten järjestöjen uudistamiseen ja vaikuttavuuden parantamiseen. Suomella on tässä aktiivinen rooli. Käynnissä olevan UN80-aloitteen tavoitteena on uudistaa YK-järjestelmää tehostamalla sen toimintaa ja rakenteita. YK:n uskottavuutta heikentää kuitenkin eniten turvallisuusneuvoston kyvyttömyys puuttua rauhaa ja vakautta uhkaaviin kehityskulkuihin, ja Suomi ajaa neuvoston uudistamista, veto-oikeuden rajoittamista ja pysyvien jäsenten määrän lisäämistä sen legitimitietin, uskottavuuden ja toimintakyvyn parantamiseksi. Suomi myös tukee YK:n yleiskokouksen toimivallan vahvistamista rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä.

Suomi puolustaa monenvälistä järjestelmää ja pitää esillä kansainvälisten järjestöjen aikaansaamia tuloksia tilanteessa, jossa globaalit kriisit ja jännitteet kasvavat ja ilmastonmuutoksen vaikutukset ja pitkäaikaiset kehityshaasteet kärjistyvät. Konfliktitilanteissa korostuu vahvasti tarve puolustaa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden velvoitteita. Monenvälisyyden merkitys korostuu myös vastattaessa uusiin kehityskulkuihin, kuten tekoälyn nopeaan kehitykseen, joka muokkaa toimintaympäristöä muuttamalla vallan, tiedon ja vaikuttamisen rakenteita.

Tärkeänä osana sääntöpohjaista järjestelmää Suomi tukee kansainvälisiä tuomioistuimia sekä puolustaa niiden itsenäisyyttä ja riippumattomuutta.

Monenvälinen toiminta pirstaloituu ja siirtyy lisääntyvästi erilaisiin virallisiin ja epävirallisiin ryhmiin. Suomi arvioi, missä kansallista etua on parhaiten mahdollista toteuttaa, sääntöpohjaista järjestelmää samalla puolustaen.

2.3.3 Strategisia kumppanuuksia moninapaistuvassa maailmassa

Kumppanuuksien rakentaminen kansallisesti ja EU:n kautta on turvallisuuspoliittinen toimi, jolla Suomi vahvistaa asemaansa. Suomi hakee kumppaneita, jotka ovat kiinnostuneita ylläpitämään sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja joiden kanssa Suomen kansallisten intressien edistäminen on mahdollista. Yhteiset arvot jakavia maita on myös sellaisilla alueilla, joiden kanssa on aiemmin tehty vähemmän tiivistä yhteistyötä. Toisaalta globaaleja ongelmia ei ratkaista ilman yhteistyötä sellaistenkin maiden kanssa, jotka eivät jaa arvopohjaa.

Suomi osoittaa avoimuutta muille maille tärkeille teemoille ja valmiutta osallistua näiden aloitteisiin tai hankkeisiin pitäen kiinni omista arvoistaan. Vuoropuhelu luo pohjaa tuen saamiselle Suomen prioriteeteille, kuten Ukrainan tukemiselle. Kumppanuudet avaavat ovia kaupallistaloudellisille mahdollisuuksille ja siten riskien hajauttamiselle.

Aasian ja Tyynenmeren maiden merkitys kasvaa voimakkaasti taloudellisen tuotannon, teknologisen innovoinnin ja poliittisen vaikutusvallan siirtyessä asteittain alueelle. Suomi toimii yhteistyössään Kiinan kanssa johdonmukaisesti arvojensa ja prioriteettiansa pohjalta. Kiina on merkittävä kauppakumppani, jonka sitoutumista kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään on tärkeää pyrkiä vahvistamaan eriävistä näkemyksistä huolimatta. Suomi kehittää yhteistyötä myös Intian kanssa, joka on tärkeä kumppani kahdenvälisesti ja globaaleihin haasteisiin vastaamisessa. EU:n ja Intian kauppasopimus tarjoaa Suomellekin konkreettisen välineen kahdenvälisen suhteiden syventämiseen ja kaupan kasvattamiseen. Afrikan poliittinen ja taloudellinen painoarvo on kasvanut ja rooli kansainvälisillä foorumeilla vahvistunut, ja Suomi pyrkii toiminnallaan vastaamaan maanosan potentiaaliin. Latinalainen Amerikka ja Karibia ovat Suomelle tärkeitä, ja useat alueen maista ovat Suomelle samanmielisiä kumppaneita monenvälisillä foorumeilla. Lähi-idässä Suomella on monia kumppanimaita ja kasvavaa kaupallis-taloudellista ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä.

Maailmassa todistetaan narratiivien kamppailua. Etenkin Kiina ja Venäjä rakentavat informaatiovaikuttamisen avulla kumppaniverkoston kehittyvissä maissa. Siksikin Suomen on tärkeää osoittaa luotettavuuttaan ja osaavuuttaan omien kumppaniensa suuntaan. Kumppanuuksista odotetaan konkreettisia hyötyjä, ja Suomen on tärkeää kirkastaa tarjoamaansa kumppanien suuntaan. Suomi voi hyödyntää tässä yhtäältä EU:n globaalia vaikuttavuutta ja toisaalta monenvälisen järjestöjen kautta tehtävää työtä. Suomen tekevät kiinnostavaksi niin sen vahvuus-alueet kuin kansainvälisesti aktiiviset julkisen ja yksityisen sektorin toimijat sekä kansalaisyhteiskunta.

2.3.4 Suomi vastuunkantajana

Suomi kantaa osaltaan vastuunsa sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän vahvistamisesta. Suomi vahvistaa omaa profiiliaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan rauhan ja turvallisuuden sekä kestäväen kehityksen edistämiseksi.

Suomi hakeutuu jatkossakin merkittäviin vastuutehtäviin. Viime vuosina Suomi on toiminut YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenenä (2022–2024) ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) puheenjohtajana (2025). Suomi pyrkii YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi vuosiksi 2029–2030. Jäsenyys vahvistaisi Suomen mahdollisuuksia edistää rauhaa, myötävaikuttaa konfliktien ennaltaehkäisyyn sekä puolustaa YK:n peruskirjaan ja kansainväliseen oikeuteen pohjautuvaa maailmanjärjestystä Suomen kansallisten intressien mukaisesti.

3 Johtopäätökset

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (2024) kuvatut Suomen painopisteet ja tavoitteet ovat kestäneet aikaa ja erilaisia muutospaineita, ja ne näyttävät suuntaa jatkossakin. Nopeasti muuttuvassa tilanteessa Suomi painottaa lisäksi erityisesti seuraavia lähtökohtia:

1. Suomi vastaa muuttuvaan toimintaympäristöön panostamalla edelleen laajaan ulko- ja turvallisuuspoliittiseen keinovalikoimaan sekä puolustuksen ja kriisinkestävyyden pitkän aikavälin kehittämiseen kattuen yhteiskunnan eri osa-alueet.
2. Suomi ylläpitää ja kehittää monipuolisia yhteyksiä Yhdysvaltoihin, joka on Suomen ja Euroopan turvallisuuden kannalta keskeinen liittolainen. Transatlanttista suhdetta lähestytään omista arvoista ja intresseistä käsin keskittyen Suomen vahvuuksiin.
3. Suomi rakentaa aktiivisesti eurooppalaisempaa Natoa ja korostaa liittolaisten sitoutumista yhteisiin puolustusmenositoumuksiin ja suorituskykytavoitteisiin. Suomi painottaa Venäjän uhasta ja toimintaympäristön epävarmuudesta johtuen Euroopan valtioiden puolustusmenojen noston kiireellisyyttä. Suomi korostaa EU:n vahvistuvaa roolia turvallisuudessa, puolustuksessa ja yhteiskunnan varautumisessa. EU:n ja Naton roolit täydentävät toisiaan.
4. Suomi edistää kestävää ja oikeudenmukaista rauhaa Ukrainaan. Suomi tukee Ukrainaa myös mahdollisen rauhan tai tulitauon saavuttamisen jälkeen ja maan länsi-integraatiossa sekä kiinnittää liittolaisten ja kumppaneiden huomiota tasaisempaan taakanjakoon.
5. Suomi korostaa tarvetta vastata Venäjän muodostamaan pitkäkestoiseen uhkaan. Suomi tarkastelee Venäjä-yhteyksien tulevaisuutta, myös yhdessä kumppaniensa kanssa.
6. Suomi vähentää haitallisia riippuvuuksia panostamalla riskienhallintaan ja kilpailukyvyn vahvistamiseen eri tasoilla sekä hyödyntää omia vahvuuksiaan ulkopoliittisessa toiminnassa ja kumppanuuksien rakentamisessa.

7. Suomi edistää EU:n kehittymistä globaalisti vaikuttavammaksi toimijaksi. Suomi ajaa EU:n panostuksia strategiseen kilpailukykyyn, kauppasuhteiden kehittämiseen ja taloudelliseen turvallisuuteen.
8. Suomi puolustaa kansainvälisen oikeuden noudattamista ja hyödyntää vaikutusvaltaansa monenvälisen järjestelmän vahvistamiseksi. Suomi hakee aktiivisesti globaaleja kumppanuuksia niin kahdenvälisesti kuin EU-kehyksessäkin.
9. Suomi edistää arktisen alueen vakautta ja turvallisuutta yhdessä liittolaistensa ja kumppaniensa kanssa sekä korostaa Naton pelotteen ja puolustuksen merkitystä alueella ja EU:n roolia arktisissa kysymyksissä.
10. Suomi panostaa pohjoismaiseen yhteistyöhön, jonka merkitys Suomelle on entisestään kasvanut. Suomi vahvistaa aktiivisesti myös kahdenvälisiä ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä merkittävimpien liittolaisten kanssa.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-311-1
ISSN pdf: 2490-0966